

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 września 2017 r.

skargi M. T.

o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego
z dnia 26 kwietnia 2017 r., sygn. akt I CZ 51/17

w sprawie z powództwa M. T.

przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych obecnie: Krajowy Ośrodek Wsparcia
Rolnictwa

o zapłatę,

1. odrzuca skargę,

**2. oddala wniosek radcy prawnego M. M.-K. o przyznanie
od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W., po rozpoznaniu sprawy z powództwa M. T. przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych, wyrokiem z dnia 30 maja 2008 r. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 30 090 000,51 zł i orzekł o kosztach procesu. Na skutek apelacji pozwanej, Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 16 lipca 2009 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7 215 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za pierwszą instancję oraz kwotę 105 400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

W dniu 27 grudnia 2014 r. powód wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 16 lipca 2009 r., w której powołał się na wykrycie nowych okoliczności, mogących mieć wpływ na wynik sprawy. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 listopada 2016 r. skarga ta została odrzucona, jako wniesiona po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku (art. 410 § 1 k.p.c. w związku z art. 408 k.p.c.).

Zażalenie powoda M. T. na to postanowienie zostało przez Sąd Najwyższy oddalone postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2017 r. Sąd Najwyższy podkreślił, że zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2017 r., poz. 187 - dalej: „ustawa nowelizująca”), na podstawie której przepis art. 408 k.p.c. otrzymał nowe brzmienie, w sprawie ma zastosowanie art. 408 k.p.c. w pierwotnym brzmieniu, co oznacza, że po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia, z wyjątkiem wypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. W zażaleniu skarżący rozszerzył wskazaną pierwotnie podstawę wznowienia i powołał się także na pozbawienie go w postępowaniu zakończonym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 16 lipca 2009 r. możliwości działania, lecz nie wskazał okoliczności, które pozwalałyby przyjąć, że podstawa ta rzeczywiście wystąpiła.

W dniu 30 czerwca 2017 r. powód M. T. złożył skargę o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r., oddalającym zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego,

którym została odrzucona jego wcześniejsza skarga o wznowienie postępowania. Powołał się na art. 401¹ k.p.c. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r., SK 21/14, i wskazał, że podstawę wznowienia postępowania stanowi ujawnienie nowych okoliczności, o których zeznał świadek K. D. przed Sądem Okręgowym w W. w sprawie III C [...] (art. 403 § 2 k.p.c.) oraz nieważność postępowania spowodowana pozbawieniem go możliwości obrony swych praw przed Sądem (art. 401 pkt 2 k.p.c.). W konkluzji wniósł o orzeczenie o dopuszczalności wznowienia zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r., przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...], przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego i zmianę postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 listopada 2016 r. przez przyjęcie skargi o wznowienie do rozpoznania, a w wyniku jej rozpoznania o oddalenie apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 30 maja 2008 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie trzeba zauważyć, że na podstawie art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz.U. z 2017 r., poz. 624 ze zm.) z dniem 31 sierpnia 2017 r. została zniesiona występująca w sprawie po stronie pozwanej Agencja Nieruchomości Rolnych. Według art. 47 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 2 powołanej ustawy, z dniem jej wejścia w życie stroną w niniejszej sprawie, stosownie do swojej właściwości, stał się Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, którego organizację i zadania określa ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz.U. z 2017 r., poz. 623 ze zm.).

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 399 § 1 k.p.c. w wypadkach przewidzianych w dziale VI tytułu VI księgi pierwszej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. Zgodnie natomiast z art. 399 § 2 k.p.c., postępowanie zakończone postanowieniem może być wznowione jedynie na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. Według tego przepisu można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Skarżący powołał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r., SK 21/14, którym orzeczono, że art. 408 k.p.c. w zakresie, w jakim po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie pozwala żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności wynikającej z naruszenia art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), o którym ostatecznie orzekł Europejski Trybunał Praw Człowieka, jest niezgodny z art. 77 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz że wymieniony przepis we wskazanym zakresie traci moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw (OTK-A 2015, nr 8, poz. 122).

Wyrok, o którym mowa został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 2 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 1527). Z dniem 15 lutego 2017 r. weszła natomiast w życie ustawa nowelizująca, którą - w uwzględnieniu powołanego wyroku - zmieniono brzmienie art. 408 k.p.c. Według art. 2 tej ustawy, w sprawach wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, w których do tego dnia nie upłynął termin określony w art. 408 k.p.c. w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się przepis art. 408 k.p.c. w nowym brzmieniu.

Wobec powołania się przez skarżącego na podstawę wznowienia określoną w art. 401¹ k.p.c. - co do zasady - wznowienie postępowania zakończonego wydanym w procesie postanowieniem trzeba uznać za dopuszczalne. Wniesiona skarga podlega jednak odrzuceniu, uszło bowiem uwagi skarżącego, że przed terminem określonym w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r., SK 21/14, z upływem którego art. 408 k.p.c. miał utracić moc obowiązującą w zakresie wskazanym w sentencji tego wyroku, przepis ten został z dniem 15 lutego 2017 r. zmieniony ustawą nowelizującą przez nadanie mu brzmienia zgodnego z Konstytucją. Okoliczność ta ma istotne znaczenie zarówno dla biegu terminu do wniesienia skargi, jak i dla oceny, czy złożona skarga została oparta na ustawowej podstawie wznowienia.

W sytuacji, w której skarga jest oparta na podstawie wskazanej w art. 401¹, termin do jej wniesienia wynosi trzy miesiące od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 407 § 2 k.p.c.). Jeżeli Trybunał Konstytucyjny

odroczył utratę mocy obowiązującej przepisu niezgodnego z Konstytucją, dniem wejścia w życie orzeczenia jest dzień utraty przez ten przepis mocy obowiązującej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2009 r., V CZ 93/08, nie publ.). Jeżeli natomiast przed terminem określonym w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, z upływem którego ma utracić moc obowiązującą przepis uznany za niezgodny z Konstytucją, został on zmieniony przez nadanie mu brzmienia zgodnego z Konstytucją, przewidziany w art. 407 § 2 k.p.c. termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania biegnie od dnia wejścia w życie zmienionego przepisu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., I CO 2/06, nie publ. i z dnia 12 sierpnia 2009 r., IV CO 19/09, nie publ.).

Przy założeniu, że prospektywny skutek wyroków, w których doszło do odroczenia utraty mocy obowiązującej przepisu niezgodnego z Konstytucją, nie wyłącza dopuszczalności wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c., trzymiesięczny termin do wniesienia skargi w niniejszej sprawie upłynął z dniem 15 maja 2017 r. Skarga została więc wniesiona po upływie przepisane go terminu.

W postanowieniu z dnia 26 kwietnia 2017 r. Sąd Najwyższy uwzględnił stan prawny wprowadzony ustawą nowelizującą w celu nadania art. 408 k.p.c., zakwestionowanemu wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r. SK 21/14, brzmienia zgodnego z Konstytucją i przyjął za podstawę rozstrzygnięcia art. 2 ustawy nowelizującej. Z tej przyczyny - nawet przy założeniu, że prospektywny skutek wyroków odroczonych na podstawie 190 ust. 3 Konstytucji, nie wyłącza dopuszczalności wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. - wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r., SK 21/14, nie stanowi w niniejszej sprawie podstawy wznowienia, o której mowa w art. 401¹ k.p.c. Wniesiona skarga nie została więc oparta na ustawowej podstawie wznowienia. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem, skarga o wznowienie postępowania nie opiera się na ustawowej podstawie nie tylko wtedy, gdy przytoczona w skardze podstawa nie odpowiada wzorcowi którejkolwiek z podstaw przewidzianych w art. 401, 401¹ lub 403 k.p.c., lecz także wtedy, gdy podstawa ta odpowiada wprawdzie takiemu wzorcowi, ale w rzeczywistości nie wystąpiła (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ

33/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 48, z dnia 25 października 2006 r., III CZ 65/06, nie publ., z dnia 27 października 2006 r., I CZ 43/06, nie publ., z dnia 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, nie publ., z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZ 1/07, nie publ., z dnia 30 maja 2007 r., IV CZ 22/07, nie publ., z dnia 21 września 2007 r., V CZ 88/07, nie publ., z dnia 9 maja 2008 r., II PZ 65/07, OSNP 2009, nr 17-18, poz. 233, z dnia 13 lutego 2009 r., II CZ 97/08, nie publ., z dnia 14 maja 2009 r., I CZ 20/09, nie publ., z dnia 8 października 2009 r., II CZ 51/09, nie publ., z dnia 6 listopada 2009 r., I CZ 57/09, nie publ., z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 27/10, nie publ., z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10, nie publ., z dnia 5 listopada 2010 r., I CZ 107/10, nie publ., z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UZ 10/11, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UZ 6/11, nie publ., z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, nie publ., z dnia 10 października 2012 r., I CZ 104/12, nie publ., z dnia 29 listopada 2012 r., II CZ 132/12, nie publ. i z dnia 28 lutego 2014 r., IV CZ 126/13, nie publ.).

Z tych już tylko względów złożona skarga o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r. podlega odrzuceniu. Dlatego też na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. orzeczono, jak w pkt 1 sentencji i w związku z tym, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, oddalono wniosek pełnomocnika skarżącego o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 123, z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 41, z dnia 22 stycznia 2008 r., II CZ 106/07, nie publ., z dnia 22 września 2011 r., V CZ 66/11, nie publ., z dnia 21 czerwca 2012 r., IV CNP 17/12, nie publ., z dnia 10 stycznia 2013 r., II CNP 67/12, nie publ., z dnia 30 stycznia 2015 r., IV CSK 445/14, nie publ. i z dnia 26 marca 2015 r., IV CSK 583/14, nie publ.).

aw
jw